Tečaj XIV. **NOVICE** List 52.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 28. junija 1856.

Gospodarske skušnje.

(Bivec, nove sorte ogeršica, zlo pohvaljen). V nekem kmetijskem časniku smo brali te dní sledeče: Bivec utegne ogeršico kmali spodriniti; pridelali smo zernja in slame na enakem prostoru trikrat več kakor ogeršice; olja je dal 4 odstotke (4%) več. Sejali in obdelali smo ga kakor ogeršico. Zajec se ga ne loti na polji, ker ga perje njegovo bôde in je grenkljatega okusa. (Radovedni smo, kaj nam bojo gosp. fajmošter Zalokar, gosp. Terpinc in še drugi, ki so lansko jesen bivec sejali, povedali v svojih skušnjah).

(Kako na homcih in gričih in druzih pešenih krajih sadne drevesa saditi.) Po Manteuffelovih skušnjah se dá drevje na gričih in druzih pešenih krajih, kjer spodej ni dobre perstí, tako saditi, da se ne vsadí v skopane jame, ampak verh zemlje. Grof Šonbronov vertnar Paul Zobel je več let to skušal in se prepričal, da je prav dobro. Ravnal je takole: Korenino je obrezal ravno tako kakor da bi bil imel drevó v skopano jamo posaditi. Potem je zemljo na določenem mestu enmalo razkopal, močen kol dobro v zemljo zabíl, zraven kola pa drevesice s korenino naravnost na zemljo postavil in ga po navadi h kolu privezal; ko je vse to naredil, je korenino drevesa z dobro perstjo 6 do 7 pavcev na debelo posul. Drevesa, ki se na pešenih krajih, kjer je spodej le pesek, po stari navadi v jame vsajajo, rade vsahnejo, — to vé vsak gospodar. Na to vižo verh zemlje posajene pa se sponašajo kaj dobro in ostanejo zdrave in rodovitne. Tudi na močirnih krajih, kjer preobilna moča v zemlji koreninam škoduje, ako se vsadé v jame, je tako ravnanje verh zemlje vse hvale vredno. Le poleg njiv bi ne bilo svetovati zato, ker plug, kadar se blizo orje, lahko poškoduje verh zemlje razširjene korenine, da drevesice potem vsahne. Povsod drugod pa se zamore ta sadba priporočati, zakaj po nji se drevesa, kakor smo rekli, tudi na takih zemljah dobro obnašajo, kjer bi sicer pod zlo šle.

(Woch. d. pat. oec. G. in Böhm.)

Gospodarske novíce.

* Pod nadpisom „Bistroumen pripomoček za povzdigo sadjoreje“ (Ein sinnreiches Mittel zur Hebung der Obstkultur) beremo v dunajskem časniku „Presse“ novíco, da v vojaški Granici (k. k. Militärgränze) veleva višji ukaz kompanijam, da vprihodnje se ne smé nikomur poročni list dati, dokler ženin in nevesta nista zato postavljeni komisíi skazala, da sta zasadila predpisano število cepljenih drevés. Omenjeni časnik hvali to višjo zapoved kot gotov pripomoček, da se spravi sadjoreja na noge. V več dežélah in tudi pri nas v nekterih krajih je to že stara lepa in koristna navada, — ne vémo: zakaj bi se naravnost ne ukazala pa povsod, kjer je še premalo sadja zasajenega! Veseli smo tudi mi sprejeli to novíco kot višji ukaz iz Horvaškega in serčno želimo, da bi ta postava povsod obveljala, ker povsod je sadja potreba, povsod sadje veliko zaleže gospodarjem. Tudi prisiljena dobrota je dobrota; ako je ne spozná tisti, ki je prisiljen kaj dobrega storil, jo bojo že spoznali, kaj veljá! otroci in unuki in unukov unuki.

* Da bi tertno bolezen odvernil je nek posestnik na Laškem vitez Ratti k vsaki terti položil kos neugašenega apna in ga s perstjo zakril. Pravi, da je prav dobro pomagalo, posebno v kremenasti zemlji.

Popotni spominki.

Dva dní v Goratanu. (Dalje.)

Po kratki pomudbi sem zapustil Rabelj. Kmali unkraj kaže ob cesti na levo mala dolinica prelep slap, kterega sem dolgo z začudenjem ogledoval. Čez visoke pečine šumlja potoček kakor bister srebern pas doli v ravnino. Pač mnogokrat sem na tem potovanji obžaloval, da ni mi dan risarski um, ker z mnogo drugimi lepotijami dal bi bil tudi ta slap prec na papir. — Prestopivši mostek, pod kterim spod slapa pritekajoča vodica urnega teka proti velikemu potoku hití, se mi je jela cesta tik levega hriba napenjati vkreber. Nisem dolgo koračil še kviško, ko se mi je posvetilo v dolinici na desno prelepo, temno-zeleno Rabeljsko jezero s svojim malim otokom. Troje velicih gorá: Montač s svojimi večnimi sneženimi plazovi, Kraljev verh in Petverh se ogledujejo v zerkalu tihega jezera, ki je bilo danes vse mirno in pokojno. Kadar pa po hudih nevihtah in pomladi, ko se sneg na obdajočih gorah topí, silni potoki va-nj privrejo, prestopi svoje meje in navadno tiha, iz njega izvirajoča rečica se spremení v hrušečo reko, ki Rabelj-u in celi dolíni preti s potopom.

Dolgo me je peljala pot, izsekana v sinji rob visoko nad obrežjem jezera — vedno precej napeta; mahoma se okrene na levo proti izhodu in v malo trenutkih sem se znajdel na verhu Predila, kjer ob cesti stoječ steber naznanuje popotniku mejo Goratana in primorske kronovine. Stal sem tedaj v tem malem času, kar sem domačo zemljo zapustil, že v tretji deželi. Čvetero ob cesti stoječih poslopij nam priča, da tudi visoke, divje in puste kraje poišče človeška pridnost, iskaje od majke narave ljubega kruhka. Pa te hiše popotnik lahko prezrè, ker razgled, ki se nam verh Predila v primorsko zemljo odprè, je eden nar lepših, ki si jih človek misliti zamore. Goli, okrogli in stermi Mangart, ki kaže v Krajno in Primorsko svoj bledi, divji obraz, stojí pred nami ter nadvladuje nebrojno število stermih verhov, ki se od njega sem na levo vlečejo proti Goratanu, na desno pa proti Bovcu. Pred menoj v bližnji daljavi sem zagledal nad in pod cesto nove Prediljske terdnjave; od njih naprej doli pa sem ob podnožji Mangarta sledil z očesom cesto, dokler se mi ni deleč doli med gole pečine, roditeljice višnjeve Soče, zgubila. Ene korake še sem stopal naprej in stal sem zopet na mestu, kjer je leta 1809 obilno močila krí jugoslovanskih hrabrih junakov posvečene tla domovine. Kakor so nekdaj Špartanci zapisali na kamniti steber, kjer je Leonida s svojimi hrabrimi tovarši padel, pomenljive besede: „Ptujec, povej Lakedemoncem, da mi tukaj počivamo, ker smo postave domovine spoštovali“, ravno tako nam med spodnjo in zgornjo terdnjavo tik ob cesti stoječi spominek, zlo enak unemu pri Naborjeti, naznanuje: „V spomin junaške smerti c. k. stavbenega stotnika Janeza Herman-a žl. Hermansdorf-a dné 18. maja 1809 in z njim padlih bojnih tovaršev (postavil) cesar Ferdinand I.

Pomudi se, dragi bravec, ker si me že tako dolgo spremljati blagovolil, tudi tukaj še ene trenutke z manoj, in čuj. kaj meni, tebi, in vsem potomcem zgodovina od tega kraja govorí in naznanuje.

Že ob časih vojská med Avstrijo in Benečansko republiko je bila dolína Koritenca, ki se odtodi pod Mangartom in Vélikim Verhom (Rombon) proti Bovcu vije, z Boreškim gradom (Čuša, bovška zatvornica, Flitscher Klause), kaj imenitno in važno mesto. Leta 1797, ko je Napoleon I. po padu Mantove urno se pomikal proti Beču, je bil Boreški grad urno zopet sozidan. General Köblös ga je branil z 500 vojaki zoper francozke kerdela generalov Bon-a in Verdier-a, pa po hrabrem uporu, obkoljen (umzingelt) z gorami od vseh straní, je bil zmagan, in padla je terdnjava sovražnikom v last. — 12 let pozneje je namesti Boreškega grada zadobil Prediljski verh, kjer ravno stojimo, imenitno in važno nalogo. — Poprej še, ko so pomladi leta 1809 se med Avstrijanci in Francozi pričele nove pule, je bilo našem treba skerbeti, da bi v potrebi se sovražnikom vhod v Goratan preprečil. Vsled tega je bilo sklenjeno Naborjetski in Prediljski klanec s terdnjavami, baterijami in prekopi uterditi.

Naprava tega imenitnega dela je bila pri Naborjetu, kakor nam je že znano, stotniku Hencel-u, na Predilu pa stotniku Herman-u izročena. Delo tukaj je bilo memo Naborjeta veliko težavniše, ker lega te višine ni za obrambo tako pripravna, kakor una. Manjka ji namreč ob cesti stermih skal, ki bi kraj s stermino varovale. Postavil je vendar Herman, kakor je mogel, leseno, deset sežnjev dolgo in ravno tako široko kladaro. Poprej še, ko je bilo to delo končano, se je unel vnovič vojske plamen, ki je svetil k slavni zmagi naših čez Francoze pri Sacilu, kar nam je že tudi od Naborjeta znano. Delo terdnjav je bilo toraj začasno ustavljeno, Hencel in Herman sta hitela k glavni vojski, da bi se udeležila njene slave. Krepko so postopali naši proti Veroni, pa na Parskem je bil med tem nadvojvoda Karl prisiljen se umakniti. Okoliščine so zahtevale, da se donavska armada pod poveljništvom nadvojvoda Karlna, in talijanska pod nadvojvodom Joanom združite, ki ste dozdaj vsaka posebej se bojevale. Umakovali so se tedaj naši počasi iz Talijanskega. Herman pa je mogel v tem zapuščeno terdnjavo urno izdelati in v brambini stan uravnati. Oborožil jo je zdaj s 10 topovi; 35 ljudí se odloči, da so stręgli topovom; dné 15. maja okoli poldne pa je prišlo 222 graničarjev slujinskega polka pod poveljem stotnika Vitkoviča, kteremu se je popoldan tistega dné še mala truma ravno tega polka pod poveljništvom stotnika Jankoviča pridružila, ker je prosila, naj bi jo v kladaro vzeli, — al zavoljo premalega prostora je le malim bilo to dovoljeno. — S strelívom, hrano in vodo se preskerbé za 6 tednov. Tudi ta posada je bila vzeta iz zadnjega odreda avstrijanske vojske, toraj silno trudna in oslabljena, al — akoravno jim je bilo teló trudno, bil je duh jačji, ker ga je razgrevala ljubezen do vladarja in slava domovíne. Vidili smo pa že pri Naborjetu, kaj to dvoje premore!

Imenitna in resnobna naloga je bila Hermanu in njegovim tovaršem izročena. Skerbeti jim je bilo, da bi ustavljali in zaderževali sovražnika, dokler se glavna avstrijanska armada srečno ne umakne, razbere in opočije. Vseh očí so bile obernjene na malo terdnjavico Predila, ktero je varovalo malo kerdelo junakov. Čakal jih je sila terd boj s celo mogočno sovražno armado, ktera bo naše, kakor po domače pravimo, lahko zmlela ko mlin moko. Al naj bo zmaga ali skor gotova smert, neomagljivo in neoplašljivo je moglo živeti v njih prepričanje, da posvečeni so domovíni, in le čez njih mertve trupla bo zamogel preriti sovražnik v oserčje avstrijanske carevine. — Posebno dobro je previdil to Herman. Mil in velikovažen je bil toraj trenutek, ko se je na Terbižu zadnjikrat poslovil in ločil od prijatlov svojih. „Ostanite z Bogom, dragi moji, in pomnite mene v svojih molitvah“ — jim reče v predčutji svoje bližnje smerti; „sam sem si pozidal grob, v kterega se zdaj podam; nikdar več se tù vidili ne bomo!“ — Hrabri junak! le preresnične so bile tvoje besede. (Dalje sledí.)

Jezikoslovne drobtinice.

Za nemško prislovico: „Hoffen und Harren macht Manchen zum Narren“ smo dosihmal prejeli od gosp. dr. H. C.: „Marsikdo obnorí, kdor zdihuje pa želí“; — od gosp. J. T.: „Up in zanes je mnogim spodnes“; — od gosp. J. M.: „Dolgo kdor snubi in čaka žené, se rado poslednjič mu osli molé“, — in pa: „Kdor čaka brez neha in v upih (upanj') živí, prerada nazadnje mu sreča zaspí“. Gosp. M. nam je poslal poslednje prislovici z zagotovilom, da niste skovane, ampak zapisane kakor ju je slišal; le enmalo popravil ju je in poslal za slovnik z opazko: če mar kdo še za boljše vé, naj jih razodene.

Kratkočasno berílo.

Národna pravlica.

Enkrat je imel oče tri sine: Petra, Pavla in Jakata. Vsi trije so si žen iskali. Čuli so, da v deveti deželi je silo bogata deklica, ktera pa se noče omožiti. Njeni oče pa jo je vedno silil, naj si moža poišče, in ker ji nikoli zastran tega mirú ni dal, je naposled vendar privolila. Ali strašno čudno navado je imela, kakoršne menda noben človek na zemlji nima, namreč, da se nikdar ni zasmejala. Še tako smešna reč je ni mogla v smeh pripraviti, in ker si je bila tega svesta, je rekla: „Naj bo, — temu čem roko dati, kdor me bo v smeh pripravil“.

Marsikter snubač je bil že zastonj daljno pot storil, pa kaj, ko bi bilo še samo, — al hudobna deklica je še dala poverh vsacemu ušesa porezati, češ, kaj me nadleguješ, če me ne moreš v smeh pripraviti.

Peter in Pavel pa se niste dala s tem strašiti, ker mikali so ju kupi zlata in zale lica. Tedaj si kupita konja ter se napotita v deveto deželo. Al tudi Jaka bi bil rad bogato ženo dobil in si misli, morda mene sreča išče. Pa brata ga nista hotla sabo, ker sta menila, da mu je malo manjka. On jo pa bos, razoglav in golorok za njima peš vreže, toda kmali ga jamejo noge boleti in več ne more. Brata mu dalje odideta. Kaj če? Najde na poti lesen obroč. Naglo prične brata nazaj klicati: „čujta! nata! glejta! kaj sem našel“ — pravi in kričí Jaka. Ga počakata, pa ko jima obroč pokaže, se smejaje konjiča spodbodeta in kmali sta deleč pred njim. Zdaj najde Jaka vého, in zopet jame upiti: „Draga bratica! lepo vaji prosim, počakajta me; še nikoli nista tako lepe stvarí vidila kakor sem jo tlè našel. O kako je lepo!“ Brata res počakata. In ko jima pokaže veho, se zjezita in ga dobro ozmerjata ter urno naprej jezdita. — Zopet se Jaka enmalo odpočije, ter jo urno za njima korači. Ali konj je urniši kot človek, tedaj je reva zopet zaostal. Vès klavern gré memo germa; iz tega sferčí tica, ki je na gnezdu sedela. Jaka gré in vzame gnezdo z mladiči. Na vès glas se spet dere in kliče brata, naj ga počakata. Ta pa ga nočeta več slišati. Al Jaka ne neha upiti: „Glejta, glejta, o preljuba zlata bratica! gotovo je ni na svetu tako lepe stvarí, — v voljni posteljci se giblje, čivka in zeva; čakajta, čakajta, gotovo se ne bota kèsala!“ — Bog ti vedi, kaj je zopet dobil — pravi Pavel — morda je res kaj posebnega. Naj bo, še zdaj ga počakajva“. In res ga počakata. Jaka se kmali prismeja z gnezdom v roci. „No, vidita, kako je to mično!“ „O ti pèkvati cigan!“ — zarenčí Peter — da nama pot tako kratiš“, ter skoči s konja in ga poči za uho. Jaka se joče in se vsede pod staro bukev. „Molči, Peter! ker te je moje uho tako serbelo, glej, da te ne bodo tvoje še bolj“.

Potem, ko se je bil dobro odpočil, gré dalje polagoma, obroč čez ramo, veho v žepu, gnezdo v njedrii. Bratov ni več vidil. Čez dolgo pride do lepega lepega gradú. Ravno je hlapec konje napajal in Jaka zagleda med njimi konja svojih bratov. „De te šmentaj! kaj smo že tù?“ Stopi v vežo

in vidi brata pri ognji se greti, pa vsa klaverna sta bila. Ker je bilo že pozno, gré na pod spat. Drugega dné se gré tudi on gret.

Zvonček zapoje, ki je njegova brata tretjič k prečudni deklini klical. Peter in Pavel gresta, Jaka pa dolgo čaka kaj bo. Zdaj čuje po stopnicah nekega doli priti, gré gledat, pa vidi brata brez ušes. „Aha Peter — reče — te kaj serbé zdaj tvoje ušesa, mene ne več!“ Pri teh besedah teče v zgornjo hišo. Stopi v krasno sobo, kjer je deklica na lepem stolu sedela. Jaka je bil zal mladeneč, lepe postave, prijaznega obličja. Pa vendar se je deklini čudno zdelo, ko vidi razoglavega, golorokega in bosega snubača. „Si mar tudi ti prišel me v smeh spravljat? — ga bistro-gledo popraša. „E kaj — reče zviti Jaka — jez sem vam le nekaj prinesel, kar vam bo gotovo všeč. Deklica je že zobé pokazala — čem reči — malo na smeh ustnice zabernila, ker si misli: kaj nek mi ima tak človek prinesti. „Kaj tacega pa imaš?“ — ga popraša. „Ne uprašajte me kaj, ampak dovolite mi uprašanje: „imate kaj ognja?“ „Kaj v taki hiši — reče dekle — bomo brez ognja, in že so trepavnice nekoliko černih očes zakrile — čem reči — že se je enmalo posmejala. „No kaj pa bo z ognjem?“ „Jez imam — pravi Jaka — nekaj za speči in vam bom dal pečenke, kakoršne še niste nikdar nikoli jedli“ — ter seže v njedrije po tičice. — „Kaj jih boš v roki pekel?“ „O ne, na to preklico jih bom nataknil“ (vzame obroč z vrata). „Pa tičice so tolste, vsa mast bo iztekla — pravi prav prijazno dekle. „Ne ne, ne bo ne, gospodična, bom zamašil“ — seže v žep po veho. In na vse gerlo se začne deklica smejati. „Niso me — pravi — tvoje norčije v smeh spravile, ne, — le moje serce se je tvojemu ob pervem pogledu zasmejalo, — zato ti čem žena biti!“

In Jaka je postal gospodar gradú, Peter in Pavel sta pa šla brez ušes domú listje grabit.

Naj nihče ne reče, da to ni mogoče, saj je že marsikteri Jaka na enako vižo grajšinico dobil.

Iz Domic.— zapuščine.

Slovanski popotnik.

* V Zagrebu je prišel pred kratkem na svetlo „Frankopan“, drama v peterih činih od slavnega pesnika jugoslavenskega Mirka Bogovića. Kdo ne pozná sloveče rodovine Frankopanov, — kdo že ni slišal od junaškega Krista Frankopana, bivšega kneza senjskega, kerškega in modruškega, bana hervatsko-slavonsko-dalmatinskega, nadpoveljnika vojske medju-kralja Ivana Zapolja, ki ga je sam kralj Ljudevik II. zavolj njegove hrabrosti v bojih zoper Turke javno in pismeno imenoval „branitelja cele Ilirije“? In ta junak, žertovajoč življenje svoji domovini, je predmet izverstne drame, ki nam jo je spisal mojster Bogović v narodnem metrumu v jeziku ravno tako ličnem kot tudi Slovencom lahko razumljivem. V dokaz tega naj bojo sledeče verstice, s kterimi Turzo Skender začenja dramo:

Sa svih stranah dolaze nam glasi:
Kako Turčin — nebilo mu traga! —
Plěni, pali sela i gradove,
Ori svete cèrkve i oltare,
Momke sěče, a děvojke kupi,
Da ih vodi do Stambola grada
Kano jadne robinjice; — rěčju:
Kud prolazi, svuda puste stope
Razorenja, kèrvi i požara
Ostavlja za sobom.
— — — — — — —

Nadjamo se, da v knižnici nobenega Slovenca, kteremu je mar za razcvet jugoslavenskega slovstva, se ne bo pogrešal Bogovićev „Frankopan“.

* Mladi ruski pisatelj Aleks. Teodorovič Hilferding, povrativši se iz svojega potovanja po slovanskih deželah v Moskvo, pripravlja za tisk svojo bugarsko-serbsko historijo XI. veka, in pa spis o narodopisu in književnosti Horvatov in Serbov. V časniku „Jahrbücher für slav. Literatur, Kunst und Wissenschaft, Jahrg. 1855—56 smo brali njegov popis v nemškem jeziku „Geschichte der Serben und Bulgaren“.

* Dva nova slovanska časnika izhajata v našem cesarstvu, namreč: serbska „Podunavka“ v Zemunu, in poljski „Dziennik literacki v Lvovu“.

* Spet je prišlo troje novih zvezkov gosp. St. Zaranskove občne povestnice „Welt-Geschichte in Annalen-, Chroniken- und Historienweise itd.“ na svetlo in iznova smo se prepričali, da krasno delo je čez in čez vredno hvale, ki smo jo dali pervim zvezkom. Pregledovaje 7. in 8. izdajek smo zadeli v 7. stoletji na zgodovino starih Slovanov, v kteri pisatelj razlaga obseg tadanje slovanske zemlje, dohod Slovanov, njih imena, pokolenja, bogoslovje tadanjih paganskih Slovanov, njih šege, običaje in življenje itd. „Poljodelstvo in živinoreja — pravi — je bilo njih poglavitno opravilo; stanovali so v lesenih kočah in se oblačili v dolge, proste oblačila, ktere so prepasovali s pasom, ki je bil pri premožniših kaj ličen; obuvalo so jim bili kèrpci (opanke); živili so se večidel od poljskih pridelkov, močnatih jedíl in hleba (kruha). Od njih so vzeli Goti besedo „hleb“ in jo po svojem premenili v „hlaib“, in odtod je še dandanašnja nemška beseda „Laib“. „Ravno tako — pravi — so besedo Pflug Nemci od Slovanov vzeli; ki so imeli svoj plug. Med (nemški Meth) in pivo (ol) sta bila od nekdaj Slovanom naj ljubša pijača. Ker so Slovani kaj žive fantazije, ni čuda, da so od nekdaj že radi péli, godli in plesali. Hvaljena je že od nekdaj gostoljubnost in poštenost slovanska, grajali pa so že takrat njih prepirljivost in da so se radi maševali; maševanje to je segalo, zlasti pri južnih Slovanih, mnogokrat do kervavega maševanja (kervene osvete). Ali so stari Slovani po več žen imeli, se ne dá do dobrega določiti; gotovo pa je, da so knezi in plemenitniki več žen imeli. Lepo razlaga nadalje, kaj so bili vojevodi, kmeti, knezi (duhovniki), starosti, vladiki, župani itd. Občinske zadeve so obravnali na snemih ali sejmih; „sejm“ ni bil to kar je dandanašnji, ampak „sejmi“ so se imenovali deželni zbori (Landtage)“. Kakor Slovane tako tudi vse druge narode popisuje učeni gosp. pisatelj na vse straní in nam stavi z besedo in v zemljovidih vès svet jasno pred očí.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Gradca. * Vodstvo štajarske družbe za povzdigo sviloreje je 11. dan t. m. na znanje dalo, da gosp. T. Rochel funt na Štajarskem pridelanih živih kokonov plačuje po 1 fl., če le 300 ali še manj kokonov gré na en funt, — po 55 krajc., če jih 300 do 350, — po 50 krajc., če jih 350 do 400, — po 45 krajc., če jih okoli 400 do 450, — in po 40 krajc., če jih več kot 450 gré na en funt. Če so pa kokoni (mešički) že umorjeni, jih plačuje vse za deseti del dražje kakor je tarifa določena. — Za štajarske goveda, ki so bile v parižko razstavo poslane, so sledeči lastniki premije prejeli: Pervo premijo za mircodolinskega bika je prejel g. Juri Stöger iz Perneka in za kravo tega plemena g. Jožef Krendel iz Bruka; tretjo premijo je prejel za kravo mariahofarskega plemena grof Henkel iz Donersmarka, peto premijo je prejel tudi gosp. J. Stöger za mircodolinsko kravo in šesto premijo knez Lobkovic za kravo mariahofarskega plemena; junica gosp. K. Lewohl-a je bila pohvaljena. Gosp. Stöger je svojega s pervo premijo obdarovanega bika v Parizu prodal za 800 frankov, to je, za 340 gold. našega dnarja.

Iz Celja. * Mestna gosposka je tukajšni kmetijski poddružnici podarila kos zemljiša blizo mesta, da bo ondi napravila že drugo sadišče sadnega drevja in tert ali tako imenovano „vertno šolo“. Zraven tega ji je obljubila tudi mestne smetí za gnojenje tega sadišča dajati, ki jih bo mestna gosposka sama na svoje stroške na to zemljiše vozila. — Veselo znamenje je to, kako se povsod oživlja sadjoreja, za ktero se naši predniki niso dosti poganjali!

Iz Ljubljane. * Teržaški časnik „Triest. Zeit.“ piše, da že več časa je na Parskem neki umetnik (tehnikar), kterega je avstrijanska vlada tje poslala, da natanko ogleda, kako ondi šoto napravljajo za parske železnice, ker tudi za naše železnice bojo na ljubljanskem mahu ustanovili veliko napravo, kjer se bo šota (Torf) pripravljala za kurjavo hlaponov. — Pervi dan prihodnjega mesca bo v Ljubljani v djanje stopila bankna eskomtna podružnica v podporo tukajšnim tergovcem. Vodji te dnarnice so gospodje: Kranz Karl, Lukman Lambert, Mayer Jakob in Recher Nikolaj, — presojevavci ali censorji pa gospodje: Heiman Gustav, Holzer Karl, Hudovernik Primaž, Krisper Anton, Pachner Karl, Zupan Valantin, Terpinc Fidelis, Češko Valantin.

Iz Ljubljane. Včeraj je bil raztelesen v tukajšni živinozdravnišnici neki neznan velik mesarsk pes, ki se je en dan po Ljubljani in okoli Ljubljane klatil in popadal, dokler ga ni včeraj zjutraj neki pogumen policijsk vojak z bajonetom puškinim prebodel in umoril. Ogled raztelesenega psa je razodel, da je bil stekel. Ali je bil ta pes popaden od tistega steklega, ki so ga v kratkem na Verhniki ubili, ali od tistega, ki je pred nekimi mesci v Lazih poginil, ali pa se je steklína pervotno v njem vnela, se ne more za gotovo reči; to pa je gotovo, da je treba sedaj vsakemu pazljivemu biti na ljudi in živino, ki so morebiti prišli z imenovanim psom v kakošno dotiko, da se odverne nevarnost, dokler ni prepozno.

Novičar iz raznih krajev.

Gledé na porod cesarični, ki se vsako uro pričakuje, so podarili presvetli cesar siromakom dunajskim 10000 fl. — Maloktero leto se je slišalo toliko od toče kot letos; asekuracije česke in dunajske imajo zavarovanim gospodarjem letos veliko škode povračati, ker skor vsak četerti zavarovavec se je oglasil za odškodovanje; — pri vsem tem vendar hvalijo letino, ker po toči so le reveži tisti, ktere zadene, ne pa cela dežela. — Na telfski planini v Tirolih je na sv. Antona dan strela ubila 16 ovác na enkrat, in dva ovna je — neverjetno je sicer pa vendar je čista resnica — v razrušeno zemljo tako zabila, da le nju rogovi so vèn gledali. — Te dní so v bolnišnico dunajsko pripeljali iz kmetov neko deklo Lojzo Š., ktera že več dni zaporedoma spí; le s silo se dá enmalo prebrihtati, pa berž jo spet zaspanec premaga; celo pot, ko so jo peljali na Dunaj, se ni zbudila. — V 3 letih, kar na Dunaji v mesnicah konje koljejo in njih meso (po 4 do 6 kr. funt) prodajo, so jih zaklali 4725 in skupili za meso, kože, jezike in kostí okolí 225.085 fl. — Na Laškem (v Lombardíi in na Benečanskem) so bolehali letos svilodi (svilni červiči) za neko posebno boleznijo, zoper ktero so jih kadili z mnogimi kadili; nektere so oterpnéli, da niso nič pridobili. — Politika še zmiraj praznuje, zato časnikarji poberajo drobtine, ker velikih koscov ni. Kaj bo z Laškim, kaj z Gerškim, kaj z Moldavo in Valahijo itd. nobeden ne vé; pravijo, da vélike vlade imajo sedaj naj več opraviti z Gerškim; kralj gerški Oton se je podal te dní na Dunaj in bo šel dalje na Nemško; pravijo, da gré tudi v Pariz, se pogovorit: kako in kaj. Ko so pred mnogimi leti ptuje vlade na noge postavile od Turčije odcepljeno novo gerško kraljestvo in mu svojega kralja, Otona parskega, dale, niso pomislile, da naj bogatejše kraje nekdanjega Gerškega je obderžala Turčija, in kakor Černogorcem tako se tudi novemu gerškemu kraljestvu vedno slaba prede. — Da bi bili Turki angležkega konsula v Skutari umorili, ni res, res je pa, da so ondi lepo seminiško poslopje in pa katoliško cerkev razdjali. V Albanii zlo vrè med Turki in kristijani, da se ne vé, kaj bo. — Iz Petrograda se piše, da priprave za kronanje ruskega cesarja v Moskavi grejo hitro spod rok. Vse ptuje vlade bojo pri ti slovesnosti nadomestovane po svojih poslancih, ki se bojo obdali z neznanim lišpom; ker pa se Rusi namerjajo še vse to prekositi, je lahko zapopasti, da lišpa ne bo konca ne kraja. — Iz Francozkega se sliši, da so se povodnji v zahodnih in južnih krajih sopet ponovile in da reki Loire (Loar) in Garonne (Garon) ste spet potopile veliko sveta. — Veliko dá govoriti tisto pismo, ki ga je mladi kraljevič francozki z imenom grof parižki (iz rodovine vladarjev, ki je v poslednji francozki prekucíi leta 1848 ob vladarstvo prišla) ravno sedaj na svetlo dal, ko si želí cesar Napoleon svojo rodovino na prestolu francozkem za vse prihodnje čase ustanoviti; — zadnje verstice onega pisma, v kterem se grof parižki zoperstavlja tako imenovani „fuzii“, se glasijo takole: „Moja starost (grof parižki bo še le mesca septembra 18 let star) mi ne dopušča, da bi se vtikoval v to, kar je moja žlahta sklenila; jez imam pred očmí le oporoko svojega očeta, pravila svojega deda in pa ustavno samovladstvo“. — Serbi dosihmal nimajo domače solí; morajo kupovati vlaško ali avstrijansko; — nedavnej je pa neki ropar našel sól v neki gori na Serbskem, ktero hoče vladi razodeti, ako mu odpustí vse njegove hudodelstva in mu verh tega še kaj plača. Ni dvombe, da se mu bo dovolilo kar terja, ako pokaže res zaklad.

Prečastitemu gospodu

Petru Aleš-u,

korarju, višjemu šolskemu ogledu teržaškemu, družbeniku ljubljanske kmetijske družbe itd.

o njegovem sedemdesetem godu

29. junija 1856.

Ponosno drévo, močne koreníne
U plodno zemljo bilo usajeno,
Z rosó ljubezni bratovske pojeno —
Lepota, kinč slovenske domovíne!

Al — burje piš, ki nikdar ne pomine,
Razpoka kožo débla mu zeleno —
U mah starósti truplo zavijeno,
Rodi sadove, dok da ne pogine.

Ponosen Ti si rastel u mladosti,
Krepčal si duha v veri, učenosti,
In plod stoterni ste obé rodile *);

Zapisal v slave si se knigo krasno,
U dušo vsacega se s čerko jasno —
Na večno dela bodo Te častile.

*) Gospod Peter Aleš, rojeni v Vodicah na Gorenskem, so za napredek kmetijstva tako uneti, da malo enakih mož je Krajna rodila. Popotniku po Notrajnskem se berž pokaže okrajna, kjer so za farmana služili; na Premu in v Jelšanah je sadjoreja in vinoreja že obilno napredovela, ko so druge soseske še spale. Tudi zdaj v Terstu so neutrudljivi za šolsko omiko, in še vedno za blagor kmetijstva skerbijo; živa priča tega so bukvice z napisom „Zvedeni kmet“, ki so jih za teržaške nedeljske šole lani spisali. Pač se lahko od njih reče, da še stari njih faráni skerb verlega gospoda hvalijo. (Vredništvo dostavlja v razjasnjenje besed „farman“ in „faran“, da na Notrajnskem po več krajih pravijo duhovnemu gospodu „farman“, prebivavcu fare pa „faran“. To so nam povedali unidan prečastiti fajmošter Tomajski gosp. Ukmar — izversten jezikoslovec slovensk — ko so nas Ljubljančane serčno razveselili, da so nas obiskali.)

Pogovori vredništva.

Gosp. J. J. v Verh.: Lepa hvala za poslane vodne muhe. Ob poli enajstih dopoldne 23. dan t. m. žive v zapečateno škatljico djane smo prejeli 26. popoldne ob sedmih zvečer; dve ste še živele. Drugopot več od njih. — Gosp. J. B. v R.: Radi bomo vzeli obljubljeni popis bist. dol. „Novičarju namenjene dopise, pa prosimo, da se nam vselej berž pošlejo, dokler ni novica zastarana.

Milodari za Blejčane. Gosp. Janez Debevc, tergovec v Ljubljani, 5 fl. — Gosp. Černe Anton, kaplan v Ložu, 2 fl. — Dva duhovna gospoda iz Gorenskega 5 fl. — Gosp. T. H. 2 fl., in sicer 1 fl. za pogorelce gospodarje, 1 fl. pa za pogorelce posle.

Milodari za Semičane. Gosp. Janez Debevc, tergovec v Ljubljani, 5 fl. — Gosp. prof. Metelko v Ljublj. 10 fl. — Gosp. T. H. 2 fl.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**